

Tầm quan trọng của ngành xây dựng đối với sự phát triển của vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam

NGUYỄN CHÍ KHỔNG*

Tóm tắt

Bài viết nghiên cứu về tầm quan trọng của ngành xây dựng đối với sự phát triển của vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam trong bối cảnh các động lực tăng trưởng đang chịu nhiều tác động không thuận lợi của tình hình kinh tế trong và ngoài nước. Để ngành xây dựng ở Vùng này phát triển bền vững, qua đó ngày càng có đóng góp quan trọng cho phát triển kinh tế - xã hội của Vùng, cần xem xét nhiều yếu tố về: xây dựng xanh; phát triển hạ tầng bền vững; đào tạo nguồn nhân lực chất lượng; cải thiện quy hoạch và quản lý đô thị; thúc đẩy đầu tư công nghệ...

Từ khóa: tăng trưởng kinh tế, vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam, cơ cấu ngành kinh tế, GDP, GRDP, thu hút vốn đầu tư FDI

Summary

The article studies the importance of the construction industry to the development of the Southern Key Economic Region in the context of unfavorable economic conditions at home and abroad that affect growth motivations. In order for the construction industry in this region to develop sustainably, thereby making an increasingly important contribution to the region's socio-economic development, it is necessary to consider many factors, including: green construction; sustainable infrastructure development; quality human resource training; improving urban planning and management; promoting investment in technology...

Keywords: economic growth, Southern key economic region, economic sector structure, GDP, GRDP, FDI attraction

GIỚI THIỆU

Vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam được thành lập vào năm 1998 theo Quyết định số 44/1998/QĐ-TTg, ngày 23/2/1998 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam giai đoạn từ nay đến năm 2010, gồm TP. Hồ Chí Minh, Đồng Nai, Bình Dương và Bà Rịa - Vũng Tàu. Vào năm 2003, bổ sung thêm 3 tỉnh là Tây Ninh, Bình Phước và Long An; đến năm 2009 bổ sung thêm tỉnh Tiền Giang, vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam nằm ở vị trí địa kinh tế độc đáo, thuộc các trục giao thông quan trọng của cả nước, khu vực và quốc tế, có nhiều cửa ngõ vào - ra thuận lợi, cả về đường sông, đường sắt, đường biển và đường hàng không. Vùng này có vị trí, vai trò chiến lược đặc biệt

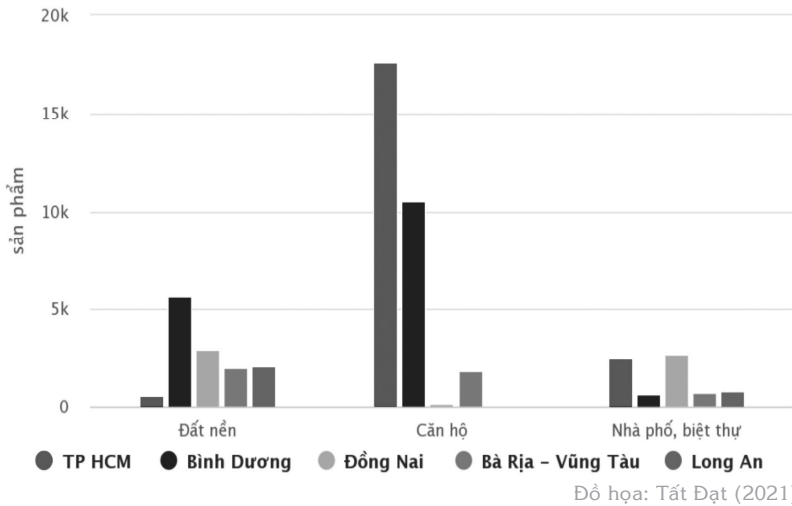
quan trọng trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội, tập trung đủ các điều kiện và lợi thế phát triển các ngành mũi nhọn, dẫn đầu trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa của cả nước. Trong quá trình hình thành và phát triển, vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam đã cùng với các vùng kinh tế trọng điểm khác phát huy lợi thế của vùng, tạo nên thế mạnh kinh tế theo hướng mở, thúc đẩy sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo đúng định hướng, góp phần ổn định kinh tế vĩ mô. Trong 6 tháng đầu năm 2022, quy mô GRDP của vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam đạt khoảng 982 nghìn tỷ đồng, cao nhất trong 4 vùng kinh tế trọng điểm trong 6 tháng đầu năm 2022. Trong đó, TP. Hồ Chí Minh là địa phương đóng góp lớn nhất vào GRDP của Vùng với GRDP đạt khoảng 512 nghìn tỷ đồng, chiếm 52,14%. Đồng thời, TP. Hồ Chí Minh dẫn đầu trong top 10 tỉnh, thành có GRDP cao nhất cả nước (Trương Thị Quỳnh Vân, 2022).

Mục tiêu của nghiên cứu này là nhằm đánh giá ảnh hưởng của ngành xây dựng đối với sự tăng trưởng và phát triển của vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam.

* Học viên., Khoa Đào tạo sau đại học - Trường Đại học Mở TP. Hồ Chí Minh

Ngày nhận bài: 20/6/2023; Ngày phản biện: 17/7/2023; Ngày duyệt đăng: 11/8/2023

HÌNH: NGUỒN CUNG BẤT ĐỘNG SẢN TẠI TP. HỒ CHÍ MINH VÀ VÙNG PHỤ CẬN NĂM 2020

Cùng với phân tích các xu hướng, nghiên cứu góp phần nhận diện cơ hội và thách thức để có thể đưa ra các chiến lược và quyết định phù hợp, nhằm tìm ra cách tốt nhất để tận dụng tiềm năng của ngành này trong góp phần phát triển mạnh mẽ Vùng, đồng thời đảm bảo cho sự phát triển bền vững và cân đối của ngành đối với môi trường và cộng đồng.

VAI TRÒ CỦA NGÀNH XÂY DỰNG ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN CỦA VÙNG KINH TẾ TRỌNG ĐIỂM PHÍA NAM

Vai trò của hạ tầng và cơ sở vật chất

Hạ tầng và cơ sở vật chất có vai trò rất quan trọng trong ngành xây dựng đối với vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam. Cụ thể, trong lĩnh vực giao thông và vận tải, ngành xây dựng đóng góp vào việc xây dựng và nâng cấp hệ thống đường bộ, đường sắt, cảng biển và sân bay. Điều này tạo điều kiện thuận lợi cho vận chuyển hàng hóa, đồng thời thúc đẩy hoạt động kinh tế và thương mại phát triển. Ngoài ra, việc xây dựng các dự án hạ tầng giao thông quan trọng, như: tuyến đường sắt đô thị TP. Hồ Chí Minh, cầu Cần Giờ, cầu Sài Gòn, Cảng Cát Lái và mở rộng các cảng biển như cảng Cái Mép - Thị Vải cũng có vai trò quan trọng trong việc tăng cường khả năng vận chuyển hàng hóa, tạo điều kiện thuận lợi cho xuất nhập khẩu. Điều này góp phần quan trọng vào sự phát triển kinh tế và thúc đẩy hoạt động thương mại của Vùng. Theo Quyết định số 1579/QĐ-TTg, ngày 22/9/2021 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển hệ thống cảng biển Việt Nam thời kỳ 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2050, Việt Nam có 5 nhóm cảng biển. Trong đó, hệ thống cảng Bà Rịa - Vũng Tàu thuộc nhóm cảng biển số 4, là cụm cảng đặc biệt, đảm nhận vai trò là cảng cửa ngõ, trung chuyển quốc tế cho tàu có trọng tải đến 250.000 tấn hoặc lớn hơn khi đủ điều kiện ra vào.

Cơ sở điện và nước cũng được ngành xây dựng tham gia xây dựng và nâng cấp, đảm bảo cung cấp điện, nước ổn định cho các hoạt động sản xuất, kinh doanh và sinh hoạt của dân cư trong Vùng.

Hệ thống hạ tầng công cộng, như: trường học, bệnh viện, công viên và cơ sở văn hóa cũng được xây dựng bởi ngành xây dựng. Điều này vừa đáp ứng nhu cầu dân sinh và giải trí của cộng đồng, vừa tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển và nâng cao chất lượng cuộc sống...

Vai trò của lĩnh vực bất động sản

Ngành xây dựng trong lĩnh vực bất động sản góp phần vào tăng trưởng kinh tế, cũng như gia tăng nguồn thu cho ngân sách. Ngành bất động sản cũng tạo ra nhiều cơ hội việc làm cho người lao động. Cụ thể, việc triển khai xây dựng các dự án bất động sản, như: khu đô thị mới, khu công nghiệp, trung tâm thương mại và khách sạn mang lại hàng nghìn việc làm cho lao động trong Vùng.

Phát triển ngành bất động sản thu hút sự quan tâm và đầu tư từ các nhà đầu tư trong và ngoài nước. Lĩnh vực bất động sản đã tăng cường thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) và thu hút nguồn vốn đầu tư trong nước vào Vùng. Cuối năm ngoái, Bình Dương đón nhận thêm hơn 7.000 sản phẩm căn hộ tại 2 dự án của 2 công ty bất động sản lớn Sài Gòn có vị trí tại Quốc lộ 13 (thành phố Thuận An) và Dĩ An. Trong tháng 1/2021, tỉnh này vượt TP. Hồ Chí Minh vươn lên dẫn đầu nguồn cung trong khu vực Đông Nam Bộ với 7 dự án mở bán. Trong tháng đầu năm, Bình Dương cung cấp cho thị trường khoảng 1.893 căn hộ, chiếm 53,8% nguồn cung mới của khu vực. Tập đoàn An Gia đã mua quỹ đất khoảng 3 ha tại Bình Dương với quy mô 3.500 sản phẩm trong năm 2020. An Gia cũng đang trong quá trình đàm phán mua thêm 30-50 ha quỹ đất thấp tầng. Không chỉ Bình Dương, sự sôi động của các địa phương phụ cận TP. Hồ Chí Minh còn có thêm Đồng Nai, Long An, Bà Rịa - Vũng Tàu... (Hình) (Tất Đạt, 2021).

Ngoài ra, phát triển ngành bất động sản còn góp phần cải thiện chất lượng cuộc sống của người dân trong Vùng thông qua việc xây dựng các khu đô thị mới, khu dân cư và khu nghỉ dưỡng, đã mang lại không chỉ những căn hộ, nhà ở chất lượng cao, mà còn là các tiện ích công cộng, như: trường học, bệnh viện, công viên, khu vui chơi giải trí và các cơ sở dịch vụ khác

Phát triển lĩnh vực bất động sản cũng tạo động lực cho ngành du lịch của Vùng phát triển. Xây dựng các khu nghỉ dưỡng, khu du lịch và khu vui chơi giải trí, đã tạo ra các điểm đến hấp dẫn khách du lịch, đồng thời gia tăng thu nhập cho Vùng.

Sự phát triển của ngành bất động sản còn tạo ra tiềm năng tăng giá trị tài sản. Giá trị các căn hộ, nhà ở và khu đất trong vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam có xu hướng tăng theo thời gian, mang lại lợi nhuận và gia tăng tài sản cho những người sở hữu. Điều này góp phần thúc đẩy hoạt động mua bán và đầu tư trong lĩnh vực bất động sản.

Vai trò của khu công nghiệp

Việc xây dựng khu công nghiệp tạo ra cơ hội việc làm cho người lao động trong Vùng. Theo quy hoạch, TP. Hồ Chí Minh có 23 khu chế xuất - khu công nghiệp tập trung với tổng diện tích gần 6.000 ha. Đến nay, đã có 19 khu chế xuất - khu công nghiệp được thành lập, trong đó 17 khu chế xuất - khu công nghiệp đã đi vào hoạt động với tỷ lệ lấp đầy khoảng 80%. Từ khi triển khai đến nay, các khu chế xuất - khu công nghiệp của Thành phố đã thu hút 1.665 dự án đầu tư, với tổng vốn đầu tư đăng ký 12,5 tỷ USD. Kim ngạch xuất khẩu hàng năm của các khu chế xuất - khu công nghiệp đạt khoảng 8 tỷ USD, chiếm khoảng 21% kim ngạch xuất khẩu của Thành phố, trừ dầu thô (Mai Hoa, 2023).

Thu hút đầu tư: Khu công nghiệp là một điểm đến hấp dẫn cho các nhà đầu tư trong và ngoài nước. Việc xây dựng và phát triển các khu công nghiệp đã góp phần gia tăng thu hút vốn FDI và vốn đầu tư trong nước về Vùng đầu tư. Chẳng hạn, Khu công nghiệp Amata (Bình Dương) thu hút nhiều doanh nghiệp đến từ các quốc gia và vùng lãnh thổ, như: Nhật Bản, Hàn Quốc và Đài Loan. Với hơn 3.600 dự án đang hoạt động, vốn thực hiện lên đến hơn 41 tỷ USD, các tỉnh, thành phố trong Vùng, như: TP. Hồ Chí Minh, Bình Dương, Đồng Nai, Bà Rịa - Vũng Tàu đứng trong top 5 địa phương thu hút FDI nhiều nhất cả nước (Nguyễn Ngọc Tú, 2021). Sự gia tăng đầu tư trong Vùng, không chỉ cải thiện nguồn thu cho ngân sách, mà còn góp phần phát triển kinh tế và nâng cao chất lượng phát triển lĩnh vực công nghiệp trong Vùng.

Phát triển công nghệ và sản xuất công nghiệp: Khu công nghiệp góp phần vào sự phát triển công nghệ và sản xuất

công nghiệp trong vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam. Việc xây dựng cơ sở hạ tầng và cung cấp các tiện ích trong khu công nghiệp, đã tạo thuận lợi cho áp dụng công nghệ tiên tiến và tổ chức quy trình sản xuất hiện đại hiệu quả. Chẳng hạn như, Khu công nghiệp VSIP (Bình Dương) tập trung thu hút các ngành công nghệ cao đầu tư, như: điện tử, công nghệ thông tin và cơ khí chính xác.

Đóng góp vào xuất khẩu và thương mại quốc tế: Khu công nghiệp trong vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam đóng vai trò quan trọng trong thúc đẩy phát triển xuất khẩu và thương mại quốc tế. Các doanh nghiệp trong khu công nghiệp thường chuyên sản xuất các mặt hàng xuất khẩu, như: quần áo, giày dép, điện tử, linh kiện ô tô và sản phẩm công nghiệp khác.

Phát triển đô thị và hạ tầng xã hội: Khu công nghiệp đóng vai trò quan trọng trong phát triển đô thị và hạ tầng xã hội của vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam. Việc xây dựng các khu công nghiệp đi kèm với phát triển các tiện ích công cộng, như: trường học, bệnh viện, khu vui chơi, công viên và cơ sở văn hóa. Ví dụ, Khu công nghiệp Sóng Thần (Bình Dương) đã đầu tư vào các công trình hạ tầng và dịch vụ cộng đồng, như: trường học, bệnh viện và khu vui chơi. Điều này tạo điều kiện thuận lợi cho người dân sinh sống lâu dài và làm việc trong Vùng.

TIỀM NĂNG VÀ THÁCH THỨC CỦA NGÀNH XÂY DỰNG ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN CỦA VÙNG KINH TẾ TRỌNG ĐIỂM PHÍA NAM

Tiềm năng

Tại vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam, ngành xây dựng đang có nhiều tiềm năng phát triển, thể hiện trên các khía cạnh như sau.

Một là, nhu cầu về nhà ở và cơ sở hạ tầng tăng cao do tốc độ đô thị hóa nhanh chóng, đặc biệt là ở TP. Hồ Chí Minh, đã mở ra nhiều cơ hội cho ngành xây dựng phát triển thông qua triển khai các dự án về xây dựng nhà ở, trung tâm thương mại và các dự án cơ sở hạ tầng giao thông. Sự phát triển các khu công nghiệp và công nghệ cao, cũng tạo ra nhiều cơ hội cho ngành xây dựng. Lĩnh vực du lịch và dịch vụ cũng có tiềm năng phát triển mạnh mẽ, đòi hỏi việc xây dựng và nâng cấp các cơ sở lưu trú, nhà hàng và cơ sở dịch vụ khác.

Hai là, xây dựng xanh và bền vững đang trở thành một xu hướng toàn cầu và là nhu cầu cấp thiết tại Vùng. Điều này mang đến cơ hội để ngành xây dựng áp dụng và phát triển các công nghệ, phương pháp xây dựng mới, thân thiện với môi trường. Đồng thời, với vị trí chiến lược và sự mở cửa của nền kinh tế, vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam đang thu hút sự quan tâm của các nhà đầu tư và các công ty xây dựng quốc tế. Điều này không chỉ mang lại nguồn vốn đầu tư, mà còn tạo cơ hội để tiếp cận, học hỏi và áp dụng các công nghệ xây dựng tiên tiến trên thế giới.

Ba là, sự phát triển của các thành phố vệ tinh ở Bình Dương, Đồng Nai cũng đem lại cơ hội lớn cho ngành xây

dựng tham gia vào việc hình thành và phát triển các khu đô thị mới. Ngành xây dựng tại Vùng cũng có tiềm năng lớn trong tiếp cận và áp dụng các công nghệ xây dựng mới, như: BIM, in 3D, robot hóa và tự động hóa, nhằm nâng cao năng suất và chất lượng công trình.

Bốn là, Chính phủ tập trung cho việc phát triển vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam thông qua việc đưa ra các chính sách ưu đãi về thuế, đất đai, tín dụng nhằm thu hút các doanh nghiệp trong và ngoài nước đầu tư vào ngành xây dựng tại đây.

Thách thức

Bên cạnh những tiềm năng phát triển, ngành xây dựng tại vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam cũng đang đối mặt với một số thách thức. Điều này thể hiện trên các khía cạnh như sau:

(i) Sự phụ thuộc quá nhiều vào TP. Hồ Chí Minh là một trong những thách thức chính, vì sự suy giảm kinh tế hoặc các vấn đề cục bộ của Thành phố có thể ảnh hưởng tiêu cực đến toàn bộ ngành xây dựng trong Vùng.

(ii) Tăng giá đất và những hạn chế trong quản lý đất đai cũng là một thách thức, gây tăng chi phí và khó khăn trong việc quản lý và giải phóng mặt bằng cho triển khai các dự án.

(iii) Thiếu hụt nguồn nhân lực chất lượng, đặc biệt là nhân lực có trình độ cao. Điều này gây khó khăn cho việc triển khai các dự án đảm bảo chất lượng và tiến độ.

(iv) Các vấn đề môi trường, bao gồm: ngập lụt, nước biển dâng và ô nhiễm không khí, cũng là một thách thức đối với ngành xây dựng. Do đó, việc tìm kiếm giải pháp xây dựng bền vững và thân thiện với môi trường đang là thách thức.

(v) Các hạn chế về quy hoạch và hệ thống quy định pháp lý có thể gây trở ngại và tăng chi phí cho triển khai các dự án.

(vi) Năng lực đáp ứng của hệ thống hạ tầng nói chung, nhất là hạ tầng giao thông hạn chế cũng là thách thức lớn đối với ngành xây dựng. Tình trạng tắc nghẽn giao thông ở TP. Hồ Chí Minh và các thành phố khác trong Vùng đang đặt ra yêu cầu về gia tăng quy

mô, chi phí và thời gian trong triển khai xây dựng và cải thiện hệ thống hạ tầng giao thông.

KIẾN NGHỊ GIẢI PHÁP

Để phát huy tiềm năng của ngành xây dựng trong phát triển vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam, tác giả đề xuất cần triển khai đồng bộ, hiệu quả các giải pháp như sau:

Một là, cần hoàn thiện hệ thống chính sách và quy hoạch, nhằm tạo thuận lợi hơn nữa trong phát huy các tiềm năng, lợi thế của ngành xây dựng, để ngành này ngày càng có đóng góp quan trọng cho phát triển vùng Kinh tế trọng điểm phía Nam.

Hai là, tập trung đầu tư cho phát triển nhanh, mạnh công nghệ xây dựng hiện đại và quản lý chất lượng công trình tiên tiến.

Ba là, đầu tư mạnh mẽ hơn cho các hoạt động đào tạo và phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, nhằm góp phần nâng cao hiệu suất làm việc và chất lượng dự án xây dựng.

Bốn là, cần có giải pháp khả thi trong quản lý chất lượng và môi trường xây dựng, để đảm bảo cho sự phát triển hài hòa giữa ngành xây dựng và các lĩnh vực khác trong Vùng.

Năm là, thúc đẩy triển khai các dự án hạ tầng giao thông, đặc biệt là các dự án trọng điểm có tính liên kết vùng, nhằm cải thiện năng lực đáp ứng của hệ thống hạ tầng giao thông đang có nhiều hạn chế hiện nay.

Sáu là, cần có chiến lược phát triển mạnh hơn các thành phố, đô thị vệ tinh, để phát huy tốt hơn lợi thế của Vùng, từ đó giảm sự phụ thuộc vào TP. Hồ Chí Minh, nhằm giảm thiểu các rủi ro trong quá trình phát triển. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Mai Hoa (2023), *TPHCM: Chuyển đổi các khu chế xuất - khu công nghiệp sang mô hình sinh thái*, truy cập từ <https://dtc.sggp.org.vn/tphcm-chuyen-doi-cac-khu-che-xuat-khu-cong-nghiep-sang-mo-hinh-sinh-thai-post102516.html>.

2. Nguyễn Ngọc Tú (2021), *Vùng kinh tế trọng điểm phía Nam: Thu hút FDI bắt đầu dưới sức?*, truy cập từ <https://ngkt.mofa.gov.vn/vung-kinh-te-trong-diem-phia-nam-thu-hut-fdi-bat-dau-duoi-suc/>.

3. Tất Đạt (2021), *Bất động sản ven TP HCM tiếp tục sôi động*, truy cập từ <https://vnexpress.net/bat-dong-san-ven-tp-hcm-tiep-tuc-soi-dong-4252673.html>.

4. Thủ tướng Chính phủ (2021), *Quyết định số 1579/QĐ-TTg, ngày 22/9/2021 phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển hệ thống cảng biển Việt Nam thời kỳ 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2050*.

5. Trương Thị Quỳnh Vân (2022), *4 vùng kinh tế trọng điểm Việt Nam và các giải pháp thúc đẩy tăng trưởng*, truy cập từ <https://vioit.org.vn/vn/tin-hoat-dong-nganh/4-vung-kinh-te-trong-diem-viet-nam-va-cac-giai-phap-thuc-day-tang-truong-4697.4056.html>.